

Sygn. akt I ACa 699/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Zbigniew Merchel (spr.)

Sędziowie: SA Mirosław Ożóg

SA Monika Koba

Protokolant: stażysta Agnieszka Kisicka

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2015 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Fundusz (...) spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością w G.

przeciwko L. U.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 8 maja 2014 r., sygn. akt IX GC 154/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt I ACa 699/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 07.01.2014 roku, wniesionym w postępowaniu nakazowym, powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. domagał się zasądzenia od pozwanego L. U. kwoty 187.354,02 zł wraz z odsetkami ustawowymi oraz z kosztami sądowymi i kosztami zastępstwa procesowego.

W dniu 07.01.2014 roku Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Od nakazu zapłaty pozwany złożył w terminie zarzuty, wnosząc o oddalenie powództwa. Jednocześnie wniósł o rozłożenie świadczenia na równe raty płatne w równych odstępach czasu w okresie jednego roku oraz zwolnienie pozwanego od kosztów sądowych w całości. Pozwany nie negował ani co do zasady, ani co do wysokości dochodzonej należności. Wskazał, że brak spłaty na bieżąco zaciągniętego zadłużenia wynika z ciężkiej sytuacji finansowej pozwanego która, w przekonaniu pozwanego, ma charakter jedynie przejściowy i w razie rozłożenia zaległości na stosowne raty w ciągu roku będzie w stanie spłacić zaległości. Podniósł, że jego trudna sytuacja wynika z przyczyn

od niego niezależnych i spowodowana jest ciężką sytuacją panującą na rynku budowlanym oraz ogólnym kryzysem w kraju, jak również zastoje w zamówieniach spowodowanych zimą. Dalej pozwany przedstawił swoją sytuację majątkową i dochodową.

Wyrokiem z dnia 8 maja 2014 roku Sąd Okręgowy Gdańsku utrzymał w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany w dniu 7 stycznia 2014r. przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie o sygnaturze IX GNc 1043/13.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 12.08.2012 r. pomiędzy powodem a pozwanym zawarta została umowa pożyczki nr (...). W umowie określona została kwota pożyczki, jej oprocentowanie i sposób zabezpieczenia, którym było wystawienie przez pozwanego weksla in blanco z klauzulą „bez protestu”. Z uwagi na fakt, iż pozwany zaprzestał regulowania rat, powód w dniu 28.06.2013 r. wypowiedział pozwanemu umowę pożyczki i wezwał go do zapłaty pozostałej do spłaty kwoty w wysokości 194.672,76 zł., powiększoną o odsetki umowne w wysokości 10.027,03 zł., o odsetki karne w wysokości 930,88 zł. i inne w wysokości 15,00 zł. Wezwanie do zapłaty nie odniosło skutku, wobec czego powód w dniu 19.07.2013 r. skierował do pozwanego wezwanie do wykupienia weksla wyznaczając termin płatności sumy wekslowej na dzień 31.07.2013 r.. Wobec braku reakcji pozwanego, powód wypełnił weksel na całość zadłużenia pozwanego wobec powoda. Po dacie wykupu i wypełnienia weksla pozwany w okresie 08.08.2013r. – 24.10.2013r. dokonał spłaty części zadłużenia. Pismem z dnia 20.12.2013r. pozwany zwrócił się do powoda o rozłożenie zadłużenia na raty (od listopada po 2.000 zł miesięcznie a od czerwca do listopada po 6.000 zł miesięcznie), na co jednak w piśmie z dnia 03.01.2014 r. powód nie wyraził zgody.

Na podstawie takich ustaleń Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów, których wiarygodność nie była przez strony kwestionowana i nie budzi wątpliwości Sądu. W związku ze stanowiskiem pozwanego (nie kwestionował roszczenia ani co do zasady ani co wysokości) sąd I instancji skupił się na jego wniosku o rozłożenie należności na raty. Wskazał sąd, że art. 320 k.p.c. pozwala sądowi w wyroku zasądzone świadczenie rozłożyć na raty jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach. W ocenie Sądu takie wypadki zachodzą, jeżeli ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny, spełnienie świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie zasądanego świadczenia przez pozwanego byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody.

W ocenie Sądu pozwany nie wykazał, aby takie szczególne okoliczności zachodziły. W szczególności nie można uznać, iż przesłankę istnienia tych szczególnych okoliczności należy uznać za spełnioną w przypadku istnienia przejściowych, jak sam pozwany wskazuje, trudności finansowych. Należy mieć na uwadze, że każdy, kto prowadzi działalność gospodarczą, podlega prawom rynku i musi liczyć się z ryzykiem handlowym oraz możliwością tymczasowej utraty płynności finansowej. Pozwany występuje w powszechnym obrocie prawnym, z którego uzyskuje przychody i ponosi wydatki i tak jak każdy przedsiębiorca zobowiązany jest do racjonalnego dysponowania swoim majątkiem. Trudności ekonomiczne nie uzasadniają niewykonywania zobowiązań zaciągniętych ze świadomością własnej sytuacji finansowej. Nie można z samego faktu, że dłużnik będący przedsiębiorcą traci płynność finansową, traktować tej sytuacji jako nadzwyczajnej. Oprócz tego, w ocenie Sądu, instytucja rozłożenia należności na raty w wyroku nie może być traktowana jako udogodnienie dla wszystkich dłużników, którzy na skutek trudności finansowych nie są w stanie spłacać terminowo swoich zobowiązań, gdyż w przekonaniu sądu rozłożenie długu na raty w tych relacjach, stanowiłoby w istocie o obciążeniu jednego z podmiotów gospodarczych (tu powoda) obowiązkiem kredytowania drugiego, bez uzasadnionej przyczyny. Wskazał tę sąd, że rozłożenie świadczenia na raty ma ten skutek, że wierzycielowi (powodowi) nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat. Dalsze zatem opóźnienie w płatności, połączone z brakiem możliwości dochodzenia odsetek za okres pomiędzy dokonaniem rozłożenia na raty a wyznaczonym terminem zapłaty kolejnych rat byłoby rozwiązaniem niekorzystnym z kolei dla powoda. Sąd I instancji podkreślił, że rozważając zasadność zastosowania art. 320 k.p.c. sąd winien mieć na względzie wszystkie okoliczności sprawy, dotyczące nie tylko pozwanego, ale również powoda.

W ocenie sądu I instancji pozwany nie wykazał też jaka jest jego rzeczywista aktualna sytuacja finansowa, a w szczególności czy wysokość i termin płatności wnioskowanych rat jest adekwatny do tej sytuacji. Pozwany w żaden sposób nie udowodnił, ani nawet nie wyjaśnił sposobu ustalenia wysokości proponowanych rat i terminów ich płatności, chociażby w kontekście spodziewanych przychodów i ich źródeł. W szczególności nie wykazał, iż obecnie uzyskuje przychody, których wysokość umożliwiłaby pokrycie kosztów prowadzonej działalności gospodarczej i spłatę deklarowanych rat. Tym bardziej, że z uzasadnienia zarzutów wynika, że pozwany praktycznie cały dochód (2.000 zł. – t.j. w wysokości deklarowanej raty) przeznacza na utrzymanie. Wreszcie, nawet w sytuacji, gdyby pozwany był w stanie spłacać kwotę 2.000 zł miesięcznie, to biorąc pod uwagę wysokość dochodzonej kwoty, całkowity okres spłaty wynosiłby ponad siedem i pół roku, co przy braku możliwości dochodzenia przez powoda odsetek od wskazanych rat wiązałoby się ze znaczną stratą po jego stronie.

Zważywszy na powyższe, na podstawie art. 496 k.p.c. orzeczono jak sentencji wyroku.

Podstawę prawną żądania odsetek ustawowych za opóźnienie stanowi art. 481 § 1 i 2 k.c. Zgodnie z jego treścią jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek ustawowych za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. O kosztach procesu w nakazie zapłaty sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 oraz art. 108 § 1 k.p.c., kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty sądowe podlegające zasądzeniu na rzecz powoda złożyła się uiszczona przez niego opłata od pozwu w kwocie 2.342zł. O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono nadto zgodnie z § 6 pkt. 6 w zw. z § 2. 1 i § 3. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1349 ze zm.). z uwzględnieniem uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa -17zł.

Apelację od tego orzeczenia wywiódł pozwany zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu I instancji w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucał apelant:

1) obrazę przepisów prawa procesowego poprzez naruszenie art. 320 k.p.c. z uwagi na to, że sąd wydając zaskarżony wyrok nie uwzględnił słusznego i uzasadnionego wniosku pozwanego o rozłożenie zasądzonej należności na raty, co doprowadziło do naruszenia jego praw podmiotowych i może skutkować niepowetowaną stratą w przyszłości ;

2) naruszenie przepisów procedury cywilnej tj. art. w 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 320 i art. k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, albowiem prawidłowa ocena stanu faktycznego sprawy prowadzi do wniosku, iż materiał dowodowy zgromadzony w sprawie pozwala na przychylenie się do wniosku pozwanego, zwłaszcza w kontekście przedłożonego przez niego oświadczenia o stanie majątkowym, z którego jasno wynika, iż znajduje się on w bardzo trudnej sytuacji finansowej ;

3) powyższe uchybienie proceduralne jest wynikiem dokonania przez Sąd błędnych ustaleń, co do okoliczności faktycznych sprawy, w tym zaś w szczególności sytuacji finansowej i majątkowej prowadzonego przez pozwanego L. U. przedsiębiorstwa, albowiem prawidłowa ocena tychże okoliczności prowadziłyby do wniosku, iż brak rozłożenia zasądzonej należności na raty doprowadzi do jego upadłości, z powodu utraty płynności oraz skierowania egzekucji przez wierzyciela do ruchomości znajdujących się w dyspozycji pozwanego oraz innych składników majątkowych koniecznych do prowadzenia działalności gospodarczej. ; zważyć należy, iż w świetle tych okoliczności pogląd Sądu, iż w niniejszej sprawie nie mamy do czynienia z przypadkiem uzasadniającym zastosowanie instytucji przewidzianej w art. 320 k.p.c. jest oderwany od realiów sprawy, bowiem sytuacja finansowa pozwanego jest bardzo trudna, a w jego ocenie wręcz egzystencjalna.

Podnosząc powyższe zarzuty wnosił skarżący o zmianę zaskarżonego wyroku, w ten sposób by Sąd II instancji uwzględnił wniosek powoda o rozłożenie należności na raty w ten sposób, by możliwa była spłata w ratach w wysokości 2.000,00 zł miesięcznie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

Apelacja pozwanego była niezasadna.

Zgodnie z art. 382 k.p.c. postępowanie apelacyjne polega na merytorycznym rozpoznaniu sprawy, a wydane orzeczenie musi opierać się na jego własnych ustaleniach faktycznych i prawnych sądu II instancji. Mając na uwadze ekonomikę procesową sąd II instancji pragnie wskazać, że wydane przez siebie orzeczenie oparł na prawidłowo dokonanych ustaleniach faktycznych sądu I instancji, które to ustalenia aprobuje i przyjmuje za własne, jak również zastosowaną przez ten sąd wykładnię prawa materialnego i procesowego. Mając to na uwadze sąd drugiej instancji uznał za zbyteczne powtarzanie ustaleń i oceny prawnej dokonanych przez sąd I instancji (patrz wyrok SN z dnia 16 lutego 2005r., sygn. akt IV CK 526/04).

Odnosząc się do zarzutów apelacji na wstępie należało odnieść się do zarzut błędnych ustaleń faktycznych sprawy (pkt 3 zarzutów). Sformułowany tam zarzut w istocie dotyczył nie błędnych ustaleń faktycznych sprawy, albowiem apelant nie wskazywał by fakty ustalone przez sąd odbiegały od twierdzeń pozwanego co do jego sytuacji finansowej i majątkowej. Natomiast apelant podobnie, jak w dwóch poprzedzających go zarzutach, kwestionował ocenę tych faktów w kontekście ewentualnego rozłożenia zasądzzonego świadczenia na raty. Nie wskazywał też skarżący na jakiekolwiek inne fakty, które mogłyby mieć wpływ na dokonanie odmiennej oceny jego sytuacji w kontekście rozłożenia zasądzzonego roszczenia na raty.

Odnosząc się do kwestii rozłożenia zasądzzonego roszczenia na raty to przepis art. 320 k.p.c. wprowadza szczególną zasadę wyrokowania dotyczącą przedmiotu orzekania, dając sądowi możliwość wydania orzeczenia zasądzającego roszczenie powoda z uwzględnieniem interesów pozwanego w zakresie czasu wykonania wyroku. Przepis art. 320 k.p.c. i sposób ustalenia spłaty w ratach stanowi odstępstwo od ogólnych reguł wymagalności roszczenia, stąd jego zastosowanie wymaga uwzględnienia interesu nie tylko pozwanego co eksponuje pozwany, ale też wierzyciela, który częściowo zostaje pozbawiony należności z tytułu odsetek, na co słusznie zwrócił uwagę sąd I instancji. Zakres, w jakim następuje ograniczenie prawa wierzyciela w zakresie odsetek, winien być minimalizowany do niezbędnych granic koniecznych z uwagi na okoliczności, jakie uzasadnia rozłożenie jej na raty.

Jak słusznie wskazał sąd I instancji rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty jest możliwe tylko „w szczególnie uzasadnionych wypadkach”. Takie wypadki zachodzą, jeżeli ze względu na stan majątkowy, rodzinny, zdrowotny spełnienie świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie zasądzzonego świadczenia przez pozwanego byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody. Należy mieć przy tym na uwadze, że ochrona, jaką zapewnia pozwanemu - dłużnikowi art. 320 k.p.c., nie może być stawiana ponad ochronę wierzyciela w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces. W ocenie Sądu Apelacyjnego pozwany nie podważył wyników sędziowskiej oceny dokonanej przez Sąd a quo, która skutkowałą przyjęciem, że nie można dopatrzeć się w sprawie wypadku szczególnego uzasadniającego zastosowanie art. 320 k.p.c. Okoliczności jakie przywołał skarżący w apelacji w żadnym zakresie nie różniły się od tych jakie istniały na etapie zamknięcia rozprawy przez sąd I instancji.

W tym stanie rzeczy nie znajdując podstaw do uwzględnienia, na podstawie art. 385 k.p.c, Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku. O kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 oraz art. 108 § 1 k.p.c, kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty te składały się koszty zastępstwa procesowego należne stronie powodowej zgodnie z § 6 pkt. 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez. Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013r. poz. 490).